

центрального отвору.

При порівнянні фонограм компакт-дисків приймаються до уваги результати аудитивного прослуховування (зміст, тривалість, перекручування, шуми тощо), електроакустичні і спектральні характеристики, а також відмінності в цифровому поданні вмісту компакт-диску, пауз, службової інформації тощо.

Методика проведення дослідження така. Спочатку за допомогою програми «CD-TOOLS 1.15 A UTILITY FOR ROM AUDI CD» були досліджені таблиці зміст («Tableofcontents») відповідних компакт-дисків. Порівняння таблиць показує збіг або розходження за типом інформації, тривалістю обсягу кожного на відповідні музичні твори, записаних на досліджуваних компакт-дисках.

У цей час проробляється питання по зміні обсягу і формулюванню (постановці) питань при проведенні експертиз і досліджень контрафактної аудіовізуальної продукції. Передбачається доручити експертам-криміналістам вирішувати такі питання:

- встановлення правовласника аудіовізуальної продукції;
- встановлення ознак контрафактної аудіовізуальної продукції.

Для цього необхідно:

- навчити спеціалістів методиці встановлення правовласника;
- створити колекції аудіовізуальної продукції на базі ЕКЦ;
- постачити ДНДЕКЦ і базові НДЕКЦ необхідну довідкову інформацію електронними і друкованими каталогами по випуску аудіовізуальної продукції;
- періодично поповнювати колекції й обновляти довідкову інформацію;
- необхідно забезпечити технічними засобами ДНДЕКЦ і НДЕКЦ.

Таким чином, при дослідженні DVD на предмет визначення ознак контрафактності й встановлення технологічного устаткування, на якому вони зроблені, підходи і методика проведення досліджень залишається такою самою, як і для CD.

Варто відмітити, що це питання для носіїв, заснованих на оптичних способах запису (CD і DVD), вирішується, як правило, дуже упевнено. Це обумовлено технологією їхнього виробництва – на одному устаткуванні і з одних матриць одержують кілька тисяч екземплярів компакт-дисків.

Тому, в теперішній час аудіовізуальна інформація поширюється також і на магнітних носіях. Технологія магнітного запису передбачає запис кожної магнітної стрічки на конкретному екземплярі копіювального пристрою, причому кількість цих пристроїв, як правило, доволі велика.

Гвоздецька Г.П.

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ВЧЕННЯ ПРО ЗОВНІШНІСТЬ ЛЮДИНИ

Для потреб боротьби зі злочинністю здавна використовують ознаки зовнішності людини. Наукові методи і засоби роботи з інформацією про

зовнішній вигляд людини започатковані й стали надбанням практики у 80-х роках XIX ст. Зокрема, у 1885 р. французький криміналіст Альфонс Бертільон запропонував спеціальну систему опису ознак зовнішності, назвавши її словесним портретом. Розвиток цього та інших методів і засобів певним чином сприяв становленню криміналістики як науки.

Натепер існує доволі розвинена галузь криміналістичної техніки, яка називається по-різному, але має спільну мету, а саме дослідження питань роботи з інформацією про зовнішні ознаки людини в інтересах правосуддя.

Криміналістичне вчення про зовнішні (фізичні) ознаки людини, які використовуються для ототожнення людини, останнім часом одержало назву криміналістичної габітології (від лат. *habitus* – зовнішність, гр. *logos* – вчення). Габітологія вивчає зовнішні ознаки людини, закономірності їх зміни у часі, способи і засоби фіксації та використання їх з метою розшуку і ототожнення людини. Тому до ознак зовнішності некоректно відносити елементи ходи, голос, навики – це біологічні властивості людини, внутрішні особливості, які виявляються зовні лише під час діяльності (русі, певній роботі), тобто взаємодії суб'єкта.

Крім поняття «криміналістична габітологія» (М.В. Салтевський), зустрічаються й інші назви: «габітоскопія» (Г.Л. Грановський), «криміналістичне вчення про прикмети людини» (Ю.О. Пересункін), «ідентифікація людини за ознаками зовнішності» (І.Ф. Пантелєєв), «судова габітологія» (Ф.П. Сова), «дослідження зовнішньої будови об'єкта» (І. Кертіс).

Криміналістична габітологія вивчає:

- структуру і властивості зовнішнього вигляду людини, систему його елементів і ознак, основні передумови його використання в практиці попередження й розкриття кримінальних правопорушень;
- закономірності відображення зовнішнього вигляду людини в різних відображеннях, систему і характеристики відображень і можливості їх використання в криміналістичній практиці;
- загальні закономірності збирання і використання даних про зовнішній вигляд людини, систему науково-технічних засобів і методів збирання даних про зовнішній вигляд людини, їх вивчення і використання;
- науково-технічні засоби і методи вивчення й використання, методик портретної експертизи.

Науково-природничі засади криміналістичної габітології становлять дані антропології, анатомії, фізіології, морфології людини. До них також віднесено положення матеріалістичної діалектики, що становлять методологічні передумови ідентифікації об'єктів матеріального світу; дані окремих криміналістичних учень і теорій, насамперед криміналістичної ідентифікації, криміналістичного вчення про ознаки тощо.

Одним із основних у криміналістичній габітології є поняття зовнішнього вигляду людини, яке трактують як її зовнішні характеристики, що сприймаються зором.

Зовнішній вигляд формується з елементів, якими вважають анатомічні

органи та їх частини, прояви певних функцій організму, одяг, речі, які повсякчас перебувають із людиною. Для цих елементів і зовнішнього вигляду загалом притаманні відмінні риси, особливості, що називаються ознаками зовнішнього вигляду (зовнішності) людини.

Елементи зовнішності й відповідні ознаки залежно від походження і зв'язку з особою класифікують за двома групами:

- власні, тобто елементи і ознаки, які впливають із природи людини і є невід'ємними від її зовнішності;
- супутні, тобто одяг і речі, якими повсякчас користується людина, їх ознаки.

Власні ознаки зовнішності людини поділяють на підгрупи:

- загально-фізичні – ознаки статі, віку, расово-етнічного типу, фізичного стану людини. Деякі автори не розглядають їх окремо, а поєднують із наступною підгрупою (вони передують власне анатомічним ознакам);

- анатомічні – характеризують зовнішню будову тіла і окремих його частин: фігуру, голову, обличчя цілком та окремі його частини від чола до підборіддя, й наступні частини тіла до ніг включно. Анатомічні ознаки також називають статичними, оскільки вони перебувають та спостерігаються в стані спокою;

- функціональні – відображають звичні автоматизовані рухи і положення тіла людини і окремих її частин: постава, хода, жести, міміка, голос, мовлення, звички (манера поведінки). Ці ознаки називають також динамічними;

- супутні (або непрямі) – це предмети одягу, головні убори, взуття, різні носильні речі: портфелі, парасольки, прикраси, значки та ін.

Серед наведених ознак виділяють особливі прикмети, тобто такі, що рідко зустрічаються, анатомічні та функціональні аномалії (пальці, які зрослися, сліди віспи, кульгавість тощо), татуювання. Особливі прикмети, що є яскраво вираженими, містяться на відкритих частинах тіла, називаються помітними або різючими прикметами (родимка, «заяча губа», пасмо сивого волосся, значний дефект вимови, надмірне розмахування руками під час руху тощо).

Ознаки зовнішності умовно доцільно поділити на групи, що сприяє конкретизації сприйняття зовнішності людини, а також точнішому і усесторонньому опису зовнішності (Є.П. Іщенко). До таких відносять: загальні – найбільш великі, помітні; окремі – деталі загальних ознак; постійні – властиві людині з дня її народження і протягом всього життя; тимчасові – що можуть виникати і зникати (волосяний покрив, бородавки, зуби та ін.); необхідні – обов'язково властиві людям певної групи (волосяний покрив на обличчі у чоловіків); випадкові.

Виокремлюють також природні – властиві людині від народження або такі, що з'являються з віком (зморшки) та штучні, що з'являються як результат свідомої або мимовільної зміни людиною своєї зовнішності; патологічні – викликані порушенням нормальної будови елементів

зовнішності у наслідок захворювання.

Для зовнішнього вигляду людини, його елементів і ознак характерні такі властивості як індивідуальність (неповторність), відносна стійкість (незмінюваність), здатність відображатися в матеріальному середовищі. Відомо, що саме це є методологічними передумовами криміналістичної ідентифікації.

Кожна людина має тільки їй притаманну сукупність ознак, яка індивідуалізує її зовнішній вигляд. Попри те, що впродовж життя він змінюється під впливом різноманітніших чинників (хвороби, травми, старіння), однак індивідуальна сукупність зовнішніх ознак залишається майже незмінною.

Для розшуку та ідентифікації особи має значення частота, з якою зустрічаються певні ознаки. Чим рідше спостерігається ознака, тим вища її ідентифікаційна цінність.

Стосовно супутніх ознак доречно зауважити, що компоненти екіпірування людини (одяг, прикраси тощо) замінні, а отже не відіграють самостійної ролі в ототожненні особи. Тому їх називають також побічними, додатковими, допоміжними.

З огляду на розв'язання ідентифікаційних завдань щодо ототожнення особи, яка вчинила злочин або безвісно зникла, її особливі прикмети, до яких належить і татуювання, є найбільш цінними та інформативними з-поміж інших ознак зовнішності людини. За допомогою криміналістичного дослідження змісту татуювань можна отримати також певну інформацію про властивості особи її носія.

Отже, криміналістична габітологія має важливе значення в боротьбі зі злочинністю. Положення цієї галузі, розроблені методи, засоби використовуються для розшуку живих осіб, передусім злочинців під час розслідування злочину, безвісти зниклих людей, що нерідко стають жертвами злочинів, ідентифікації живих осіб, невпізаного трупа.

Одержані за допомогою методів і засобів криміналістичної габітології дані використовуються для побудови версій, планування розслідування кримінальних правопорушень.

Гергелійник В.В.

СУЧАСНІ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На сьогоднішній день, завдяки науково-технічному прогресу, з'явилися технічні засоби, які активно використовуються в судово-експертній діяльності.

При проведенні експертних досліджень широко використовується судово-дослідницька фотографія. Спеціальні методи фотозйомки в лабораторних умовах (мікрофотографічне дослідження, фотографічна зміна контрастів, кольороподіл і кольорова трансформація, фотозйомка в невидимих променях спектра та ін.) розширюють пізнавальні можливості